

Hafnia Hodierna

Eller

Udførlig Beskrivelse

om den

Kongelige Residentz - og Hoved - Stad

Kiøbenhavn,

1748

Uddrag

Christiansborg Slot

Cap. II.

Dette Capitel begynder vi billigen med at forestille det herlige nyopbygte Kongelige Slot Christiansborg, (Opført 1733 - 1740, nedbrændte 26 februar 1794) som med Rette kand kaldes Hovedet, ey allene for alle Kongelige Danske, men endog for de fleste udenlandske Kongelige og Fyrstelige Slotte.

Denne store og anseelige Bygning, som er eet af de største og prægtigste Slotte i Verden, er af Høysalig Kong Christian den Siette af Høylovlig Ihukommelse gandske fra Grunden af nyt opbyggt. Hans Majestæt blev til dette store og vidtløftige Foretagende i sær foranlediget af det forrige Slots Ælde, da en Deel deraf endnu bestod af Bygning, som af den berømte Ærke-Biskop Absalon, der levede i det 12te Seculo, var

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

opført; Deels og af det gamle Slots Irregularite og Ubeqvemlighed, hvilken, endskjønt den største Deel deraf af Hans Majestets-Høysallige Herr Fader, Kong Friderich den Fierde, saa got som af nyt, dog paa de gamle Grundvolde, var påbygget, en fuldkommelig havde kundet forekommes. Høystsamme tog sig derudover for, strax efter sin Regierings Tiltrædelse, at lade i Grunden afbryde det gamle Slot, hvormed Begyndelsen skeede Aar 1731 først i October - Maaned; og da den høysalige Konge ey allene ønskede, at faae det nye Slots Bygninger større og vidtløftigere, end det forrige Slot havde været, men endog at forøge dets Grund med flere og anseeligere Plads, end tilforn havde ligget derunder, købte hans Majestæt alle private Huuse, som fandtes mod Norden og Vesten inden for Canalen, der omgiver den saa kaldede Slots-Holm, hvor Slottet staaer; hvilke Huuse tillige med Slottet bleve afbrudte, og det nye Slots Grund med alle disse Pladse forøget.

År 1732 den 1 October skeede Begyndelsen med det nye Slots Bygning; thi paa den Dag blev den første Pæl under dets Grundvold nedrammet. Dette Arbeide blev paa et Aars Tid fuldbragt, og af de 9225 Pæle, som deels af 5, deels af 10, 11, og adskillige Steder, formedelst Grundens Uliighed, af 48 Fods Længde ere under Slottes fire Hoved - Fløye nedrammede, blev den sidste nedslagen den 17 October 1733.

Men førend alle Pælene vare komne i Grunden, blev paa nogle Sider allerede giort Begyndelse med Muur - Arbejder; thi Anno 1733 den 21 April lagde den Høysalige Herre, Kong Christian den Siette, selv den første Grundsteen paa Slottets yderste Syndre - Hjørne, hvilken Steen veyede 448 Pund, og blev af Hans Majestet ved Hielp af et dertil forfærdiget Kunst - Verk, ordentlig lagt paa sit Sted. I samme Steen var udhuggen et Hull, hvorudi Kongen, efter at Steenen var kommen paa sin Plads at ligge, nedlagde tvende Skue - Penge, een af Guld og een af Sølv, hvorefter Hullet blev tillukt med et derudi rigtig passende Stykke Steen, som med Jern - Klammere i Blue blev befæstet.

Samme Aar, efter at den Høysallige Konge havde antrædet Reysen til sut Kongerige Norge, blev midt under den Side af Slots - Taarnet, som vender imod Ridder - Salen, den 9 Julii den første Grund - Steen lagt af da værende Cron - Printz, nu vores Allernaadigste Konge, Kong Friderich den Femte; hvilken Steen veyede 320 Pund, og blev, som ved den forige er meldt, ved Hjelp af et Kunst - Verk nedladt og derudi tvende Skue - Penge henlagte.

Muur - Arbejdet paa denne store oh mægtige Bygning blev fra den 21 April af i dte Aar, uagtet Murenes særdeeles og usædvanlige Tykkelse, og endskiønt alle Muure udvortes med hugne Sandsteene ere beklædte, med saadan utroelig Iver fortsat, at Sparre - Verket allerede i Aaret 1738 derpaa blev oprejst, og den efter Tømmer - Haandverks Brug sædvanlige Krands eller Gryde - Tegn den 18 Junii opsat. Efter hvilken Tid lige saa stor Hastighed og Flid blev anvendt paa den indvortes Indretning, og paa Gemakkernes og alle Værelsers Istandsættelse, med den til et hvert hørende Pragt og Ziirat, saa at alting i Aaret 1740 var ført til den Fuldkommenhed, at Hans Kongelige Majestet med sit gandske Kongelige Huus kunde indtage dette nye Slot til Beboelse.

Hvis ikke denne Bygning i vore Tider var opført, og ey mange tusinde Mennesker vare Vidne om den Sandhed, jeg skriver, maatte alle Efterkommere, som see denne store, vidtløftige og faste Bygning, og betragte dens indvortes Pragt og Kongelige Herlighed, holde det for utroeligt og urimeligt, at saadant et Verk, hvis lige i andre Lande undertiden arbeides paa i tive, tredive og flere Aar, ja som forældes, førend de blive færdige, og ofte, som man seer adskillige Exemplar paa, aldrig fuldføres, i en Tid af mindre end otte Aar har kundet bringes til saa yderlig Fuldkommenhed.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Dog er det vist, at Høysalig Kong Christian den Siette med det Kongelige Huus tog sin Residentz paa dette Slott den 26 November 1740, og at den prægtige Slots - Kirke Dagen efter, den 27 November, med stor Pragt blev indviet.

Hans Majestæt beærede dette nye Slot med sit eget høye Navn, og kaldte det Christiansborg; log og til evig Ihukommelse at dette store Verks Fuldførelse slaae tvende Skue - Penge, i Guld og Sølv, af følgende Forestilling.

Paa Een sees paa den ene Side Hans Majestets Bryst - Billede, med en Laurbær - Krands om Hovedet, med Overskrift:

Christ. VI D. G. Rex Dan. Norv. Vand. Goth

CHRIST VI. D. G. REX DAN NORV. VAND. GOTH.

Paa den anden Side er Christiansborg - Slot i Prospect at skue, med Overskrift:

REGIA HAFN. EXSTRUCTA ET AMPLIATA.

og neden Under

DIVINIS AVSPISIIS OCTO ANNORUM OPERE FELICISSIME CONSUMTA ANNO MDCCXL. D. XXIIIX. NOV

Paa den anden Skue - Penge sees en facade af Christiansborg - Slott, med denne Overskrift:

AUGUSTO TANTUM DOMINO MINOR

og neden under.

ÆDIFICAVIT DOMUM DOMINO, ET PALATIUM SIBI.

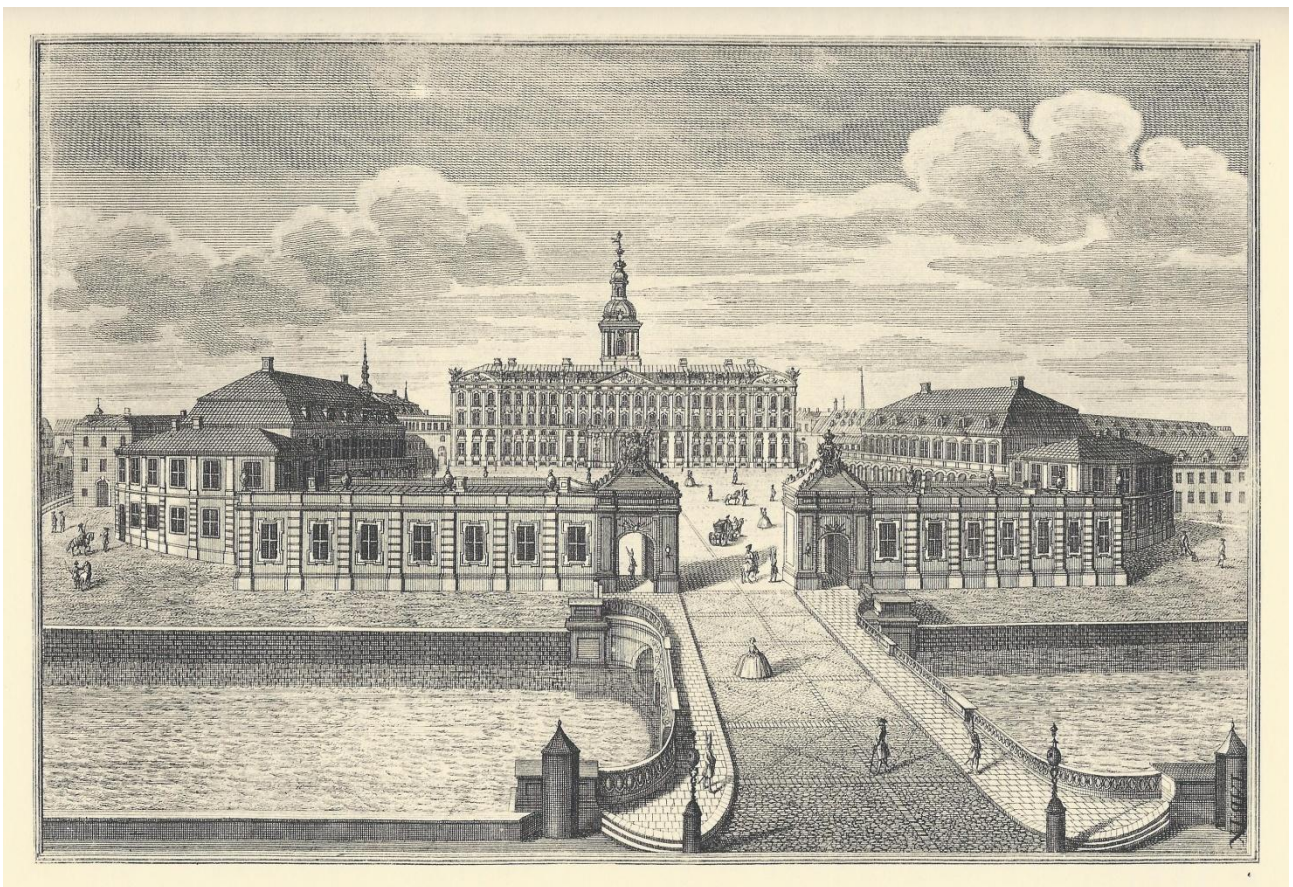
Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Paa den anden Side læses følgende Skrift;

PALATIUM HAFNIENSE VETUSTAM SERTENTR. REGUM SEDEM, CHRISTIANUS VL.

EX. INTEGRO. DENUO. AUGUSTIORE. AMBITU. SPLENDIDIORE. CULTO. GRANDIORE. MOLE. EXÆDIFICATUM.
GUJUS. PRIMI. FUNDAMENTI. LAPIDEM. ANNO. MDCCXXXIII. D. XXI APRIL. DEDICARAT. STUPENDA.
MAGNIFIGENTIA. ET REG. SUMPTU. SED. PROPRIO. NEC. UNO. QVIDEM. OBULO. E. LOCULIS. CIVIUM.
EXPRESSO. CONSUMAVIT. ANNO MDCCXL. D. XXVIII. NOV.

Den tredie Skue - Penge er en Sammenblanding af de to forrige; thi paa den ene Side af den læses denne nu anførte Inscription, og paa den anden Side sees samme Prospect af Christiansborg - Slott, som paa den første, og med lige Inscription som der.

Tab IX

Hvorledes dette prægtige Slot med tilhørende Bygninger fra Hoved - Indgangen viser sig, forestilles paa hosstaaende Tab. IX.

Hoved - Indgangen er midt for den saa kaldede Wigants - Gade, der udi lige Linie med sin yderste Ende naaer til Fæstnings - Volden, hvorhen den Høysalige Byg - Herre havde i Sinde med Tiden at forflytte Stadens Vester - Port, saa at Indkiørselen til Staden paa denne Kant, var bleven midt for Slottet. Fra denne Wigants - Gade kommer men ind til den store Slots - Forgaard, over en paa muurede og med Sandsteen beklædte Piller og Buer opført prægtig Broe, hvorpaa en allene er fri og rummelig Kjørsel for Vogne, men

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

ogsaa paa begge Sider anlagt en bred , nogle Tommer høye end Kiørsels Veyen, med Marmor - Steen belagt, Gang for Fodgængere. Ved Enden af Broen sees se to, en paa hver side af Indgangen, af Qvadersteene opførte Pavillons, paa hvis øverste Spidser Kong Christani den Siettes og Dronning Sophiæ Magdalenæ Høy - Kongelige Navne, med den Kongelige Krone over, og baarne af fire Sind - Billeder, lade sig tilsyne.

Aabningen imellem disse tvende Pavillons er forsynet med en stor prægtig Jern - Port, bestaaende af tvende som et ziirligt Gitter Verk udarbeidede Fløye.

De Bygninger, som paa begge Sider indslutter denne forestede Gaard, ere foran langs igiennem forsynede med aabne Buegang, saa at man kand fri for Slud og Regn gaae rundt omkring hen til de saa kaldede Løngange, som støde til Slottets hoved - Bygning.

Det underste Stokverk af disse Side - Bygninger er næsten gandske igiennem indrettet til Heste - Stalde, hvilke baade for de kostbare Hestes skyld, som findes derudi, og for Staldenes beqvemme og tillige prægtige og kostbare Indretning, ere værde at beskue. I sær er den Længde paa høye Haand af Indgangen værd at opholde sig ved, hvis Hvelvinger langs igiennem hvile paa 76 fritstaaende Toscaniske Piller, af mørke - blaa Norsk Marmor, som neden til holde 18½ Tommer i Diameter. Krybberne i hele Stalden, der er indrettet til 140 Heste, ere, saa vel som Forklædningen foran ved Hestene, overalt af Marmor, og give en prægtig Anseelse; Dog kand ikke negtes, at jo Staldenes Anseelse var i en høy Grad bleven formeeret, dersom Pladsen havde tilladt, at udføre dem udi lige Linie, i Steden for de Rundinger, som paa hver Ende imod Hoved - Indgangen ere anordnede; ligesom ogsaa havde været at ønske, at Staldene var betaget noget af deres Høyde, paa det de skønnne og kostbare Heste, som derudi findes, havde i Beskuernes Øyen beholdet den Anseelse, som de virkelig besidde, men dem formedelst Bygningens indvortes Høyde til Deels betages.

Paa den venstre Side af Hoved - Indgangen til Forgaarden sees, foruden Staldene, det store Ride - Huus, som er saa rummeligt at endog den Høysalige Konge derudi adskillige gange har holdet offentlige Carroussels, hvortil det og er meget beqvemt, saasom en stor Mengde af Tilskuere, paa et Gallerie, som gaar indvortes rundt omkring Bygningen i Horisont med den anden Etage, har Plads, uden Hindre at see alle Ridder - Spil, som derudi øves For det Kongelige Herskab selv ere og paa forbemeldte Gallerie beqvemme Loger indrettede.

Det andet Stokverk af disse Bygninger indeholder næsten intet andet end Værelser for alle slags til Hoffet hørende Betiente; Dog sees i den Bygning, lige over for Ride - Huset i det andet Stokverk, en meget stor Sal, som er destineret til det Kongelige Rust - Kammer.

Naar man fra denne Forgaard, som nu i Midten er indrettet til Ride - Bane, træder til Porten af Slottets Hoved - Bygning, falder strax det prægtige Portal i Øynene der, ligesom de øvrige tre store Portaler, efter Jonisk Bygningsmaade er opført. Over denne første læses følgende Skrift med forgyldte Bogstaver:

CHRISTIANUS VI.
REGIAM HANC INTRA VII. ANNORUM SPATIUM. ABSQVE
SUBDITORUM UM ONERE EXSTRUXIT, SUÆ AC SUCCESSO -
ANNO SAL. MDCCXL. REGN. X.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Archicturen i Indgangen af Porten under Bygningen, er med sine fritstaaende Joniske Pille og øvrige Indretning lige eens med den anden Part, som gaaer ud til den gamle Slots - Plads, uden saa vidt som Taarnets Muure giøre noget Forskiæl ved den første:

På hver Side af denne Indgang under Porten, ligger en Hoved - Trappe, begge fra Kielleren lige til Loftet anlagte, som hviler paa kunstige frie - Hvelvinger, hvis Trin ere af haarde Sandsteen, Gelænder - verket ef kunstig udarbeidet Jern, og alle Væggene rundt omkring med herlig Norsk Marmor, af det blaa og hvide slags, beklædde; Hvelvingerne er prydede med en stor Mængde af Stuccatør - Arbejde, som skulde have mere Anseelse, dersom det ikke saa overflødigt var anbragt.

De rette Hoved - Trapper ere i Slottes tvende Side - Fløye, paa høyre og venstre Side af begge Indgange; Den paa venstre Haand af Hoved - Indgangen er allerede færdig, anlagt paa stærke Hvelvinger, Trappe - Trinene ere af Steen, og Væggene beklædde med Steen, som hidst og her med ziirligt Bildhugger - Arbejde er prydet. Den i Side - Fløyen paa høyre Haand er endnu ikke begyndt; samme skal gandske af Marmor opføres, og ey allene Trinene og Gelænder - Verket af samme kostbare Steen forfærdiges, men endog Væggene dermed beklædes. Denne Trappe, som leder til Hans Majestæts, Kongens, Gemakker, skal føre Navn af Ambassadeurs Trappe.

At beskrive et hvert Kongeligt Gemark af dette store og prægtige Slot i Særdeelshed, vilde falde lige saa vidtløftigt, som Gemakkernes Antal er stort, og deres Pragt overflødig; hvorfor jeg alleneste i Almindelighed vil berette, at Gemakkerne overalt ere store og anseelige, og af en Høyde, der stemmer overeens med deres Størrelse. De almindelige Gulve ere af Eegetræ, i Tavler sammensat og poleret som et Speil, saa man med Forsigtighed maa trine derpaa, at man ikke glider; i de prægtige Gemakker ere de til Deels af rart Træ, og med andet Træ af adskillige slags og Farver indlagte. Lofterne ere næsten efter een Goût, dog overalt efter adskillige Tegninger indrettede: I Midten nemlig med glat Gyps overklædde, og rundt omkring over Gesimsen og i Hiørnene, i de rigere Gemakker ogsaa i Midten, beprydede med Lov - Verk af lidet ophøyet Stuccator - Arbeide, som overalt med Glands - Guld er riigt forgyldt. Malerier under Lofterne findes ikkun i faa Gemakker; De, som findes, ere endnu af vores berømte Danske Krogks Arbeide; Men over alle Dørene i de Kongelige Gemakker findes fortrefflige Malerier, som deels af berømte Mestere her i Kiøbenhavn, deels i Paris ere forfærdigede. Paneeler og Døre ere i Almindelighed i de Kongelige Gemakker hvidt lakkerede, med Glands - forgyldte Lister; I de prægtigere Gemakker er en stor Mængde kunstigt Bildt-hugger-Arbejder, derpaa anbragt, som riigt med Forgyldning er forsynet. Alle Vindver i den Kongelige Etage ere af store Speilglas Ruder, og for Resten er Pragten i de Kongelige Gemakker i Henseende til store og herlige Speilglas, fortrefflige Tapeter, kostbare Mobilier, kunstigt Bildt-hugger-Arbeide og andre Zirater snart ubeskrivelig, hvilket enhver, som med Agtsomhed betagter alting, billig maa tilstaae, og bekiende, at, i Almindelighed at tale, alting ey allene er Kongeligt, men endog at alle Zirater med en særdeeles Skiønsomhed uden mindste Forvirring ere anordnede.

Foruden disse prægtige Gemakker, som saa at sige er de Kongelige dalige, hvae Deres Majesteter, Kongen og Dronningen, endnu ligesaa mange andre, som for hver af Deres Majesteter udgiøre et fuldkomment Apartement. Disse ere egentlig til Parade destinerede, men i Henseende til den indvortes Ptagt og Prydelse endnu ikke komne til Fuldkommenhed; Dog slutter enhver lettelig, siden de allene til Parade er bestemte, at deres Pragt, naar de engang komne i Stand, vil langt overgaae de foriges, skiønt jeg maa tilstaae, at jeg ey indseer, hvorudi det vil blive; thi de sædvanlige Værelsers Pragt er ført til saadan Fuldkommenhed, at den nepper bliver at forbedre eller at forøge; dog kand vel i Henseende til Anordningen noget Foranderligt

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

derudi indrettes. I sær vil den saa kaldede store Ridder - Sal, samt begge deres Majesteters Gallerier, give Bygmestere Leylighed til at vise og øve deres Kunst, saasom disse Stykker vil udkræve en særdeeles Prydelse og god Anordning.

Christian VI 1740

I den Kongelige Etage seer man blant andet den store Sal, hvor Landets høyeste Ret holdes; En Ret som billig fører Navn af den Høyeste, deels formedelst den Majestet, hvormed den holdes, deels og fordi den virkelig er den allerøverste i Landet, hvorfra ey til nogen høyere kand appelleres, thi deres Dommer ere

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

uomstødeliger. Salen er stor og særdeles anseelig, og skjønt den endnu ikke har naaet den Prydelse, som dertil er bestemt, kand den dog, i den Stand den nu er, svare til den Høye Forretning, hvortil den bruges. I sær betragter man derudi Maleriet under Loftet, som med Olie - Farver paa Gypsen er malet, og det fortreffelige Stucatør - Arbejde, hvormed Maleriet er omgivet; Hvorudi iblant andet forestille tive af de Danske Konger og Lovgivere, indtil Høysalig Kong Christian den Sjette incl. som har sit Sted paa den høyre Side af den Kongelige Throne. Denne Throne er den samme, som Høybemeldte Konge betiente Sig af ved Sin Salving. Siden mig her gives Anledning til at tale om den høyeste Ret, vil jeg kortelig give den curieuse Læsere et Begreb om denne Rets Majestæter og andre Omstændigheder.

Denne Ret er allerførst stiftet og anordnet af Kong Friderich den Tredie, efter at Souveraineteten var bleven indført, og er dens Instrux ved Trykken publiceret Aar 1661 den 14 Februarii; Men dens nyeste Instrux er udgiven af Høysalig Kong Christian den Siette den 23 Februarii 1731. Af den første Instrux sees, at høyeste Rets Assessors blev beskikket et vist Antal Personer, hvoraf den halve Deel skulde være af Adelig, og den anden halve Deel af Borgerstanden, hvilket dog siden ikke saa nøye er bleven i Agt taget, thi de fleste Assessores have undertiden været adelige, undertiden borgerlige Personer. I samme Instrux var og anordnet, at Retten aarlig, otte Dage efter Pinsedagene, skulde tage sin Begyndelse, saa og at den skulde holdes paa Kjøbenhavns Slot, i Steden for at de gamle Herredage holdtes nu i een, nu i en anden Provinz..

Nu omstunder begynder høyeste Ret aarlig i Martii Maaned, paa den Dag nemlig, som det behager Hans Majestet dertil at beramme, som gemeenlig bliver den første Torsdag i bemeldte Maaned.

Søndagen tilforn, førend Retten i følgende Uge skal tage sin Begrundelse, blive om Eftermiddagen ved 4 Slet paa de fornemste Pladser og i de største Gader Udraabt og bekendtgjort, hvad Dag Retten skal begyndes, hvilken Forkyndelse skeer ved tvende Kongelige Hof - Fourerer til Hest, kjædde i fuld Herolds - Dragt, bærende hver sin Herolds - Stav, ledsagede af de Kongelige Hof - Trompetere og Pauker ligeledes til Hest, og omgivne med en Command af 24 Mand af den Kongelige Liv - Garde til Hest.

Den første Dag, naa Retten begyndes, og undertiden ogsaa andre Dage om Aaret, præsiderer Hans Kongl. Majestet Selv i egen Høyeste Person, siddende paa Sin Kongelige Throne; paa hvilken første Dag Assessorernes Antal gemeenligen er større end sædvanligen; thi foruden de virkelige tilforordnede Assessores, blive til den Dags Session adskillige af de høyeste Stands - og andre Personer udnævnedes, saa at Retten den Dag sædvanlig bestaaer af mere end 40 Personer.

De ordentlige Assessores, hvoraf i det allermindste skal være ni i Tallet, sidde til deels det gandske Aar igiennem i Retten saa længe den varer, deels, have efter deres andre Enheders Omstændigheder, ikkun visse Maaneder at sidde, og skiftes siden med andre. Det er og ved et Kongeligt Rescript af 5 September 1738 bleven tilladt og anordnet, at et vist Tal unde Mennesker maa have Sæde i høyeste Ret, for at øve sig i Lov og Rettergang; Disse kaldes Assessores auscultantes, have Plads ved et á parte Bord, men have ingen Vota. De virkelige Assesores i Reyyen sidde ved to lange Borde, et paa hver Side af den Kongelige Throne; saa ere der og á parte Borde for Justiz - Secretairen, og for Secretairerne, som føre Protocollen; hvilke samtlige Borde med rødt blomme Plyds ere beklædte.

Retten holdes hver Formiddag Ugen igiennem, undtagen Søn og Fest - Dage; saa hører og Sessionen aldeeles op i de tre Sommer - Maaneder, nemlig udi Julio, Augusto og September.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Assessorernes Dragt er efter erhvervs Rang adskillig: Ridderne af Elephanten og af Dannebrog og de, som med dem have Rang, saa og Kammer - Herrerne, bære saa længe de er i Retten, lange Talarer af cramoisin - rødt Fløvel, med violet Underfoer, og et bredt Slag af violet Sarge de Soye paa begge Sider, fra Halsen med til Fødderne. De øvrige Tilforordnede have ligedan Dragt, med Forskiel at Talarerne ere af cramoisin - rødt Damask; Assessores auscultantes og Secretairerne bære dem af rødt Gros de tour, og Procuratorerne af sort; Hvilken Dragt af Høysalig Kong Christian den Femte er anordnet.

Den ordentlige Vagt, som gives Retten, er altid tvende Kongelige Drabanter, som i deres Drabant - Dragt, og med deres Hellebarder, ved Retten ere forordnede. Men de første Dag i Martio, naar Retten aabnes, da Hans Kongelige Majestet Selv i Allerhøjeste Person præsiderer, er det heele Drabant - Corps med Ober - og Underførere tilstede, foruden Vagten, som er uden for Salen, der bestaaer af en Commando af den Kongelige Liv - Garde til Hest.

Det er enhver tilladt, at gaae ind, og være tilstæde, saa længe som Procuratorerne tale, men naar Voteringen skeer, maa alle træde af.

For Resten er denne Ret saa majestetsisk, at ingen Fremmed maa forsømme, at indfinde sig derved; allerhelst, da man seer kuns faa Steder i Vreden, hvor en Ret med saadan Høyhed og Alvorlighed blive ført, som denne.

Foruden denne højeste Ret holdes endnu paa Christiansborg Slot tvende andre Retter, som ere Hof - Retten, og Borg - Retten. I den første, som holdes engang hver Maaned paa en Onsdag, præsiderer den Kongelige Ober - Hof - Marechal med 19 til 20 Assessores. Den anden har sin særdeles Præsident, og Assessores bestaae dels af nogle Hof - Betiente, dels af en Betient af et hvert af de offentlige Collegiis, som een af Cancelie - Forvalterne af det Danske Cancellie, en Cancelist af Krigs - Cancelliet, en Renteskriver, en Commissariats - Skriver af Land - og en Søb - Etaten, og saa fremdeles, hvilkes Tal, tillige med Præsiden udgjør 9 - til 10 Personer. Under Hof - Retten henhører alle civile characteriserede Personer, som opholde sig i Kiøbenhavn, saa og alle Hof - Betiente, som ere i Rangen, og under Borg - Retten alle øvrige Hof - Betiente, som ey ere i Rangen; Men fra Borg - Retten appelleres til Hof - Retten.

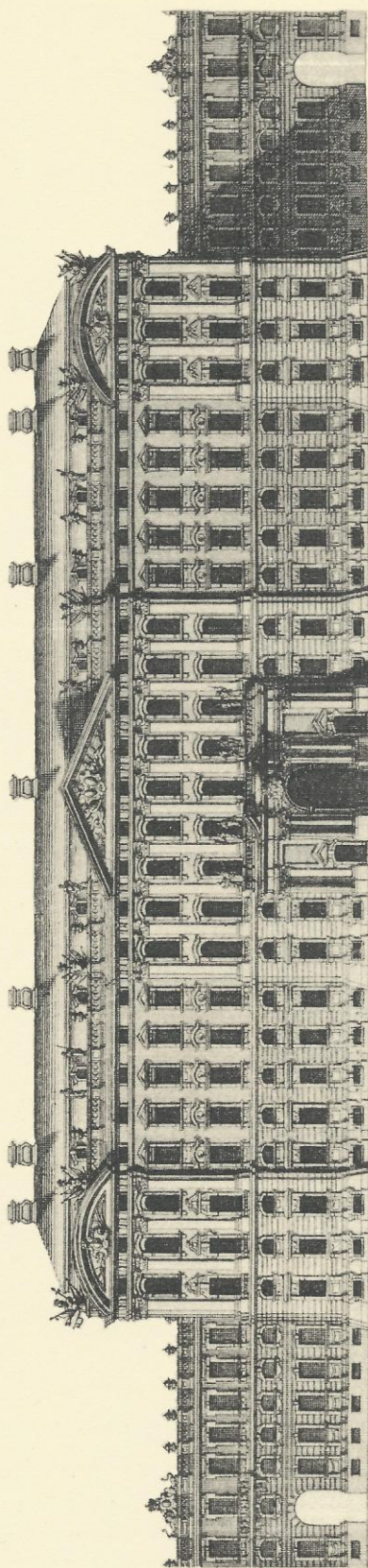
Den Kongelige Cassa, som hører under Rente - Kammeret, bliver og her paa Slottet forsvaret, og dens Casserer med sine Betiente have her deres ordentlige Contoirer og andre fornødne Bequemmeligheder.

Iligemaade den saa kaldede Kongelige Particulier - Casse, hvor de af visse Indkomster til hans Majestets particulier Chatoul indskydende Penge imodtages og forvares; hvilken Cassa har sin særdeles Casserer og Bogholder, og andre fornødne Betiente.

Paa Christiansborg - Slot forsamler sig og engang om Ugen den over Bygnings - Væsenet i Kongerigerne og Fyrstendømmerne anordnede Commission, hvor alle til det Kongelige Bygnings - Væsen henhørende Sager indløbe, examineres og afgiøres, og siden derfra vedkommende Collegier forestilles.

Vi forfye os nu ned af Slottet igien, og naar vi have betragtet Slottets fire herlige Facader imod Gaarden, vil vi begive os ud af den anden Slots - Port til den saa kaldede gamle Slotsplads, hvor vi beskue den anden Hoved - Facade af Slottet, der viser sig saaledes, som den paa Tab X. i Opstalt, og paa Tab. XI. i Prospect er forestillet.

TAB. X

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

På Slottet er overalt paa alle Sider den Romerske Orden anbragt, men paa alle fire store Portaler den Joniske, som jeg før har meldt.

Slottes Hoved - Bygning bestaaer af fire Fløye, som indslutte en retvinkelig Gaard, som dog ey er ligesidig, i det alle fire Fløyes Dybde er af adskilligt Maal.

Den foreste og bagerste Facade er uden til 367 Fod $4\frac{1}{2}$ Tom lang, og de to Sidebygninger 389 Fod; Den Fløy imod Hoved - Indgangen, hvor Taarnet er, er 111 Fod, 2 Tom dyb; den imod den gamle Slots - Plads 87 Fod 2 Tom, og de to Side - Fløye hver 75 Fod; hvorafter følger, at Gaarden er en Parallelogram, der er 217 Fod, $4\frac{1}{2}$ Tom lang, og 190 Fod, 8 Tom breed, alt uden at regne Muurenes Forspring.

Kieldernes Højde fra deres Plan indtil Overkanten af det første Stokverk holder 18 Fod, men fra Horisonten til Over - Kanten af bemeldte første Stokverk holde de 11 Fod, 8 Tom. Det første Stokverk indtil Planen af Mezanin - Etagen er 18 Fod høyt, Mezzaninen $10\frac{1}{2}$ Fod, Kongens Etage $21\frac{1}{2}$ Fod, Cron - Prinzens 19 Fod, den øverste Mezzanin - Etage, som formeres af Slottes Hoved - Gesims $9\frac{1}{2}$ Fod, alt at regne fra een Etages Plan til den anden. Taget er fra Loftet af til dets Brekning $13\frac{1}{2}$ Fod, og fra Brekningen til det øverste 10 Fod, 9 Tom; hvaraf sees, at Slottets Højde, fra Horisonten indtil det øverste af Taget, i alt udgjør 114 Fod, 5 Tom; og naar man omtrent regner 5 Tommer paa et Trappe Trins Højde, bliver der fra Kielderen til Loftetover 230 Trappe - Trin at stige.

Ligesom man ikke har sparet noget paa denne Bygnings Pragt og Zirat, saa er visselig ey heller forglemt noget, som henhører til dens Styrke og Solidité, hvilket især kand kiendes af Muurenes usædvanlige Tykkelse i alle Etagers; thi i Kielderne ere Muurene 10 Fod, 4 Tom tykke; i det første Stokverk 8 Fod, 4 Tom; i Mezanin - Etagen 8 Fod, 4 Tom, i Kongens Etage 5 Fod, 2 Tom, og i Cron - Printzens 4 Fod, 6 Tom; uden engang at regne Muurenes Forspring i Midten og paa Hiørnerne, hvor de endnu falde saa meget stærkere, som Forspringet det foraarsager.

Taarnet holder fra Horisonten til Overkanten af den øverste Gesims 166 Fod, og fra Gesimsen til den øverste Spids 100 Fod, det er i alt fra Horisonten til det allerøverste 266 Fod.

I Taarnet findes fem kostbare Klokker. alle af adskillige Størrelse men med een og den samme Inscription, som paa dem alle er denne:

ME FECIT JOHANN BARTHOLD HOLTZMANN. HAFNIÆ 1739.

SOLI DEO GLORIA.

Dog, siden hver Klokke har sit Navn af hver af de Kongelige Personer, som i forberørte Aar levede, findes paa den største Høysalig Kong Christian den Siettes Navn i Trek, med det Kongelige Symbolo: DEO ET POPULO.

Paa den anden Hendes Kongelige Majestæts nu Enke - Dronning SOPHIÆ MAGDALENÆ Navn

Paa den tredie Hans Kongelige Majestæts, den gang værende Cron - Printzes, FREDERICHS, Høye Navn.

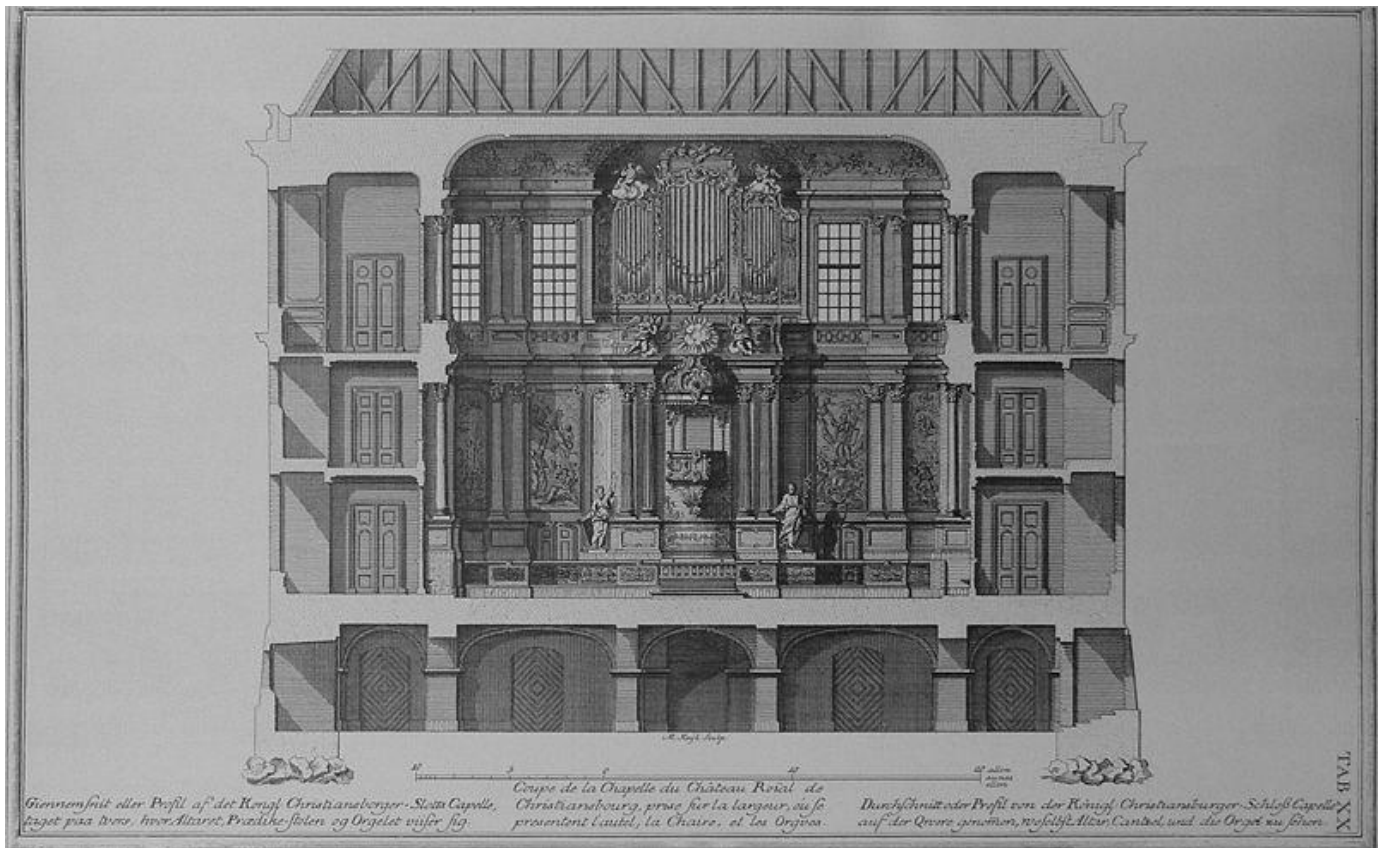
Paa den fjerde Hendes Kongelige Høyheds Prinzesse LOUISES, og paa den femte Hendes Kongelige Høyheds Printzesse CHARLOTTÆ AMALIÆ Navn.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Fra Slottet tage vi Veyen til den store Bygning Norden for Slottet, hvor den Kongelige Slots - Kirke findes, og hvilken Bygning med en Corridor eller Løngang er føyet til Slottet.

Den indvortes Zirath og Prægt af denne Slot - Kirke er især værd at legge Merke til. Man seer ey andet end Marmor, riigt Stuccatør - Arbejde, fortreffelig Bildt - hugger - Arbejde, paa det riigeste forgyldt; Galleriet bæres af 24 fritstaaende Romerske Piller af hvid Italiensk Marmor, Postementerne, hvorpaa de hvile, ere af Norsk Marmor, med hvilken sidste Slags Væggene og ere beklædte.

Paa den ene Ende af Kirken sees de Kongelige Stole med mangfoldigt Bildthugger - Arbejde og riig Forgyldning zirede. Lige over for, paa den anden korte Ende, er Altarer, over Altaret, Prædike - Stolen, og over Altar Tavlen Orgelverket, altsammen med Zirater, Bildthugger - Arbejde og Forgyldning paa det prægtigste udstafferet. Gulvet i Kirken er overalt med Marmor - Fliser, og Choret, som fra det øvrige af Kirken ved et zirligt Jern Gitter - Verk er afdeelt, med store Marmor - Tavler af adskillige Farver i Figurer belagt. Under Loftet, som over Gesimsen rund om med mangfoldigt Stuccator - Arbejde og Forgyldning er prydet, seer man et fortreffeligt Malerie af vores berømte Krogk, som forestiller den yderste Dom, hvilket Stykke i Slots - Kirken af det forige Slot i Høysalig Kong Friderich den Fjerdes Tid har været anvendt.

Snit af Slotskirken

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

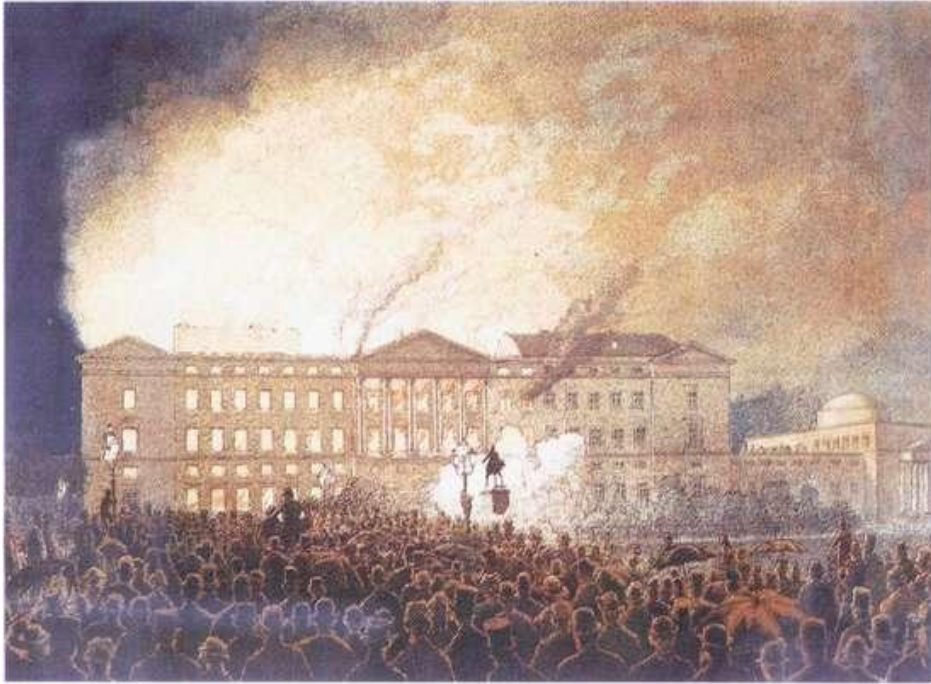

Kongens Indtog på Christiansborg 1740

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Christiansborg Slot brænder 1794

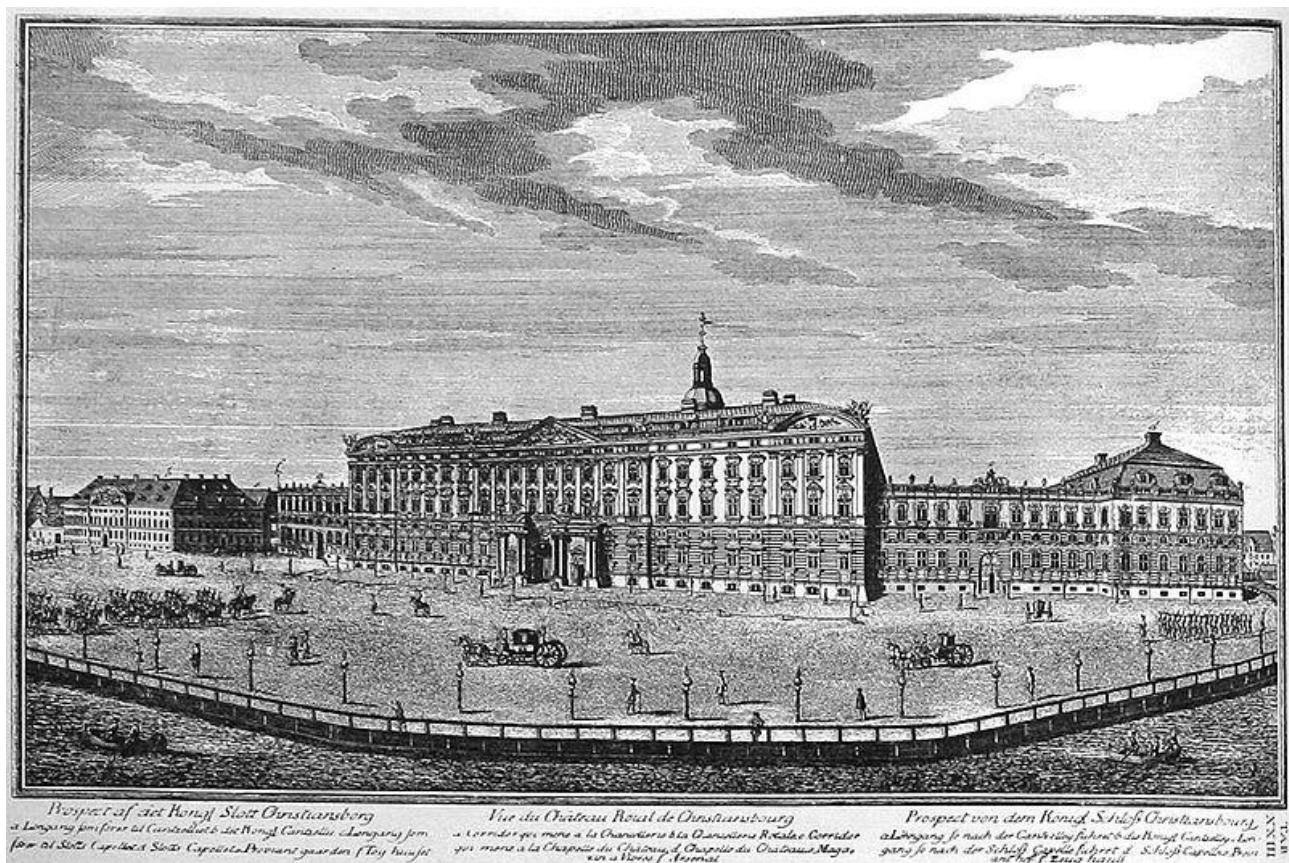

Christiansborg brænder 1884

Ruinen 1908

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Det første Christians Borg